

STATUTUL COMUNEI CHETRIȘ

Capitolul I: PRINCIPII GENERALE

Art.1 Comuna Chetriș este unitatea administrativ teritorială de nivelul întâi, cu personalitate juridică din raionul Fălești , formată din satele Chetriș - anul **1668 (sat-reședință)** și Chetrișul Nou - anul **1835**, ai căror locuitori formează o comunitate umană, unitară care are ca scop fundamental al vieții și activității sale înfăptuirea binelui comun și prosperitatea tuturor membrilor săi.

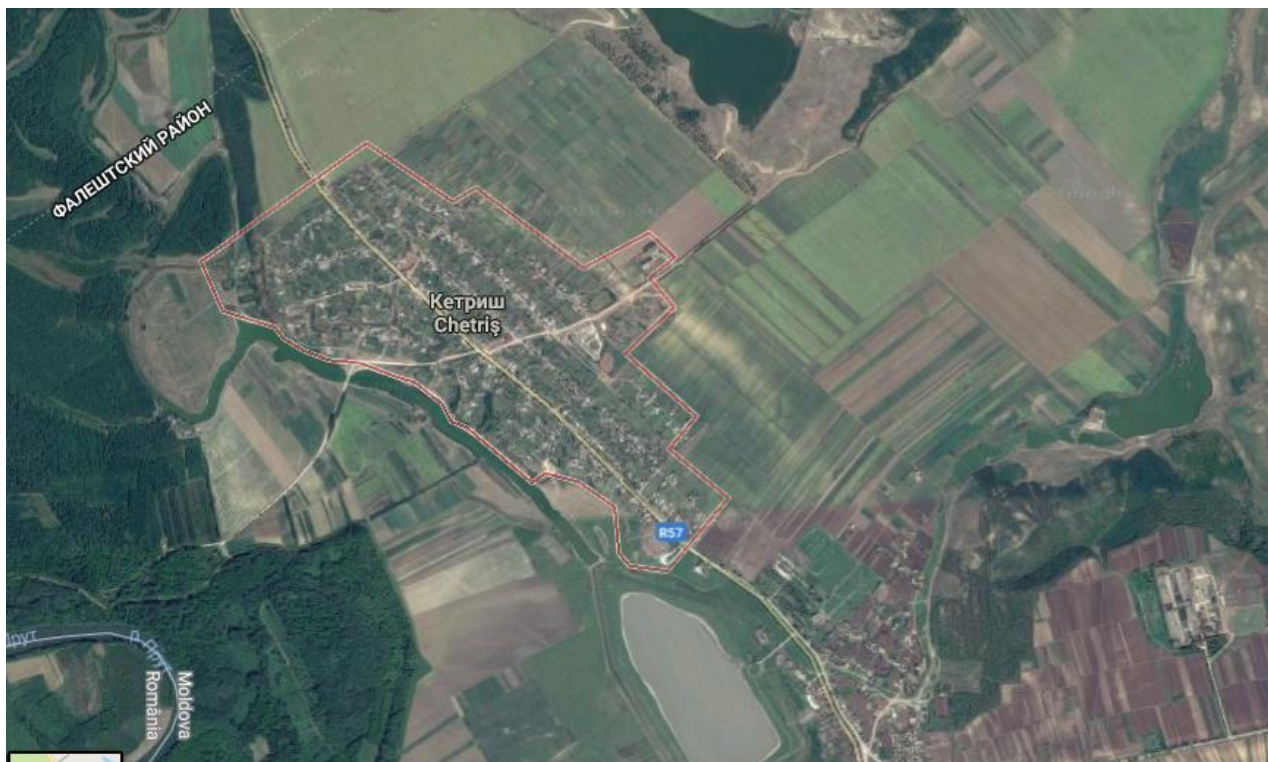
Comuna Chetriș și localitățile din componența ei (s. Chetriș și s. Chetrișul Nou , care sunt sate moldovenești) este situată în nordul Republicii Moldova, la latitudinea de 47,5958 , longitudinea de 27,4473 și altitudinea de 63 metri față de nivelul mării .

Satul Chetriș este situat pe malul râulețului Camenca , afluent al râului Prut , la 29 km de or. Fălești, la 53 km or. Bălți și 167 km pînă la Chișinău, 31 km de stația de cale ferată Fălești.

La Nord satul este mărginit de teritoriul satului Moara Domnească, raionul Glodeni, la Sud – s. Călinești, raionul Fălești, la Vest – hotarele Republicii Romania, județul Botoșani, comuna Tabăra, la Est – teritoriul satul Viișoara, raionul Glodeni. Satul Chetriș este traversat de traseul Republican Chișinău – Fălești – Costești .Distanța pînă la punctul vamal Costești Stânca este de 46 km., pînă la punctul vamal Sculeni – 40 km .

Satul Chetrișul Nou este situat la 6 km de satul Chetriș în centrul terenurilor agricole ale comunei, la 35 km de or. Fălești, la 60 km or. Bălți și 173 km pînă la Chișinău, 37 km de stația de cale ferată Fălești. La Nord satul este mărginit de teritoriul satului Moara Domnească, raionul Glodeni , la Sud – s. Logofteni, raionul Fălești, la Vest – satul Chetriș, raionul Fălești , la la Est – teritoriul satul Ciuciulea, raionul Glodeni. Satul Chetriș Nou are legătură cu satul Chetriș printr-un drum de țară, care traversează terenurile agricole ale comunei .

Comuna Chetriș , unitate administrativ teritorială cu personalitate juridica si autonomie deplina în administrarea intereselor locale și exercitarea autoritatii in teritoriul administrativ prevazut de lege, și dispune, în condițiile legii, de un patrimoniu distinct de cel al statului și al altor unități administrativ-teritoriale și care î-și stabileste urmatorul statut.

Pe harta topografică „ Republica Moldova ” (Kiev , 1998) ne arată o perlă în salba de sate mai mari și mai mici , înșirate ca niște mărgele frumoase pe-un fir de drum , care , de fapt e o magistrală auto destul de bună , de-a lungul Prutului , în jos , și care de la Cobani pînă la Pruteni se ține ceva mai departe de valea inundabilă a râului frontieră . Chetrișul , care a mai fost în cele 2 secole și jumătate ale ființării sale și Chetroasa , și Chetroș , și Petriș , stă și el în această „ salbă ” după Moara Domnească , arăgînd spre sine și un șir de case din Călinești .

Comuna Chetriș – landșaft natural situat în lunca râului Prut , pe malurile râulețului Camenca cu malurile năpădite de vegetație ,cursul apei liniștit aproape invizibil , lunci întinse despărțite de apa Prutului de păduri dese , parte componentă a Rezervației Naturale de Stat „ Pădurea Domnească ”. Pădurile cuprind numeroase specii de arbori și arbuști (stejari,carpen,frasen,alun,scumpie,porumbar,măceș ș.a.) Floristica pădurilor este reprezentată prin așa specii ca lăcrămioara , lealeua pestriță , viorica , toporașul s.a. specii rare incluse în Cartea Roșie . Fauna Chetrișului include de asemenea numeroase specii, unele sunt relicte s-au păstrat pe teritoriul Moldovei numai în această regiune (vulturul-negru, cîteva specii de reptile). Lîngă Chetriș pe malul stîng al r.Camenca , specialiștii au descoperit o vatră de sat părăsit . Aici oamenii au locuit în prima jumătate a mileniului IV î.Hr. , în secolul X – IX î.Hr. și în sec.IX – XII d.Hr.În acest loc se găsesc bucăți de lut ars , oale și străchini sparte din vechime , oase de animale și de oameni (în sec.X-XIII d.Hr. aici era un cimitir). Datele bibliografice pomenesc de două ori această decoperire arheologica : I. Așezare pluristratigrafică , epoca eneoliticului –

cultura Cucuteni – Tripole B (3600 – 3050 î.e.n.) epoca fierului - Hallstattul B , cultura Basarabi - Șoldănești sec. X – IX î.e.n. , epoca medievală timpurie – cultura Alcedar – Echimauți sec.X - XII î.e.n. Este situată la 1 km nord- est de sat , pe malul stîng al r. Camenca pe suprafața de 400x300 m , descoperită în 1963 de Rotaru .

II. Necropolă monostratigrafică – epoca antică tîrzie – cultura Cerneahov sec.II – IV e.n. Este sîtiată la nord de sat (în direcția spre VIIșoara , în apropierea carierei de pietriș, pe terasa r. Camenca. Descoperită în 1966 de Marcheșevici .)

Localitatea apare menționată documentar în 1772 - 1773 cu 23 de curți , apoi iar dispare din atenția textelor scrise și o aflăm abia în 1803 ca fiind în posesia Mănăstirii Cetățuia . Sat mînăstiresc pe rîul Camenca situat la 42 verste de Bălți , mărginit dinspre sud și sud – vest de satele Călinești , Hîncești și Năvîrneț și Ciuciulea dinspre Nord , la est și Nord – Est de satele Moara Domnească și Viișoara în 1812 - 1813 avea biserică de nule, unse cu lut și făcea parte din județul Iași . În 1817 avea deja 40 de gospodării țărănești cu un preot , un paracliser și un diac, cu un heleșteu de adăpat vitele și un iaz de pește. În Listele de localități ale Imperiului Rus (Sankt – Petersburg , 1861) localitatea poartă denumirea de Chitriș . Mănăstirea Sf.Mormînt în 1876 avea aici 373 desetine de pămînt . În 1902 se deschide prima școală de alfabetizare . Dicționarul statistic al Basarabiei în anul 1923 atestază Chetrișul cu 280 de case în care vețuiau 786 de suflete.

Localitățile , ca și locuitorii lor , ca și fiecare om în parte au destinul lor , unul mai fericit , altul mai puțin fericit sau cu totul fără sorți de izbîndă . Nu tocmai fericit a fost destinul Chetrișului Nou , de pe malul unui pîrîiaș fără nume , mai bine zis a unei ripe cu un fir de apă , care ba apare , cînd plouă , ba dispare , cînd se lasă zile dogorîtoare . Dar oricum , adună calea sa scurtă spre rîul Camenca 2 heleșteie , și ele de altfel , nu prea mari.

Satul Chetrișul - Nou , parte integrală a comunei Chetriș a fost atestat pentru prima dată la 29 august 1835 . Destinul acestui sat nu a fost tocmai fericit. Întrun document din Arhiva Națională a Republicii Moldova este pomenit cu denumirea Chetroș Odaia, adică Odaia Chetroș , siliște alăturată satucului Chetroș, denumire veche a Chetrișului de azi. Moșie stăpînită de Mănăstirea Sf. Sava din Iași , se aflau 5 bărbați, provizoriu supuși austrieci. Apoi nici pomină de o astfel de localitate pînă la 4 noiembrie 1899, cînd „ Știrile guberniale din Basarabia” ne informează despre existența sătucului Chetrișul Nou.

Recensămîntul din 1979 și 1989 îl atestază cu 14 locuitori (6 bărbați și 8 femei) și , respectiv, cu 2 locuitori (un bărbăți și o femeie) . Astăzi localitatea Chetrișul Nou are o singură casă , unde locuiesc pe timp de vară copii și nepoții ultimului cetățean al satului Chetrișul Nou , veteranul Grosu Nicolae , care a decedat la 14.04.2014 la o vîrstă de aproape 94 ani .

Cronologie:

1772 – 1773 cu 23 curți ;

1803 se află în posesia Mănăstirii Cetățuia
1812 – 1813 avea biserică de nuiele , unsă cu lut , făcea parte din județul Iași.
1814 aici își afla refugiul preotul Matvei Sinchevici
1817 avea deja 40 gospodării țărănești ,
1830 avea deja 64 de curți .
1840 crește pînă la 83 de case cu 396 de suflete (191 bărbați și 205 femei)
1876 Mănăstirea Sfîntul Mormînt avea aici 373 desetine de pămînt .
1892 se lucrau 722 desetine .
1905 Filip , fiul preotului Grigore Moșneaga din Chetriș absolvete Seminarul Teologic din condusă Chișinău și mai capătă pămînt și țărani .
1902 se deschide aici și o școală de alfabetizare.
1910 era deja o localitate mare – 132 de gospodării , 937 locuitori .Funcționa școală parohială.
1923 se atestează Chetrișul cu 280 de case , cu 786 de locuitori . Satul avea moară de apă , școală primară , 2 cîrciume .
1933 satul numără 1134 locuitori.
1940 în liste figurează 1078 de oameni: 1058 români moldoveni , 13 ucraineni și 7 ruși .
1941 – 1945 au căzut în lupte 42 bărbați .
1946 – 1947 Mulți săteni au murit în anii foametei. Apoi au urmat deportările .
1 august 1949 satul rămase cu 963 locuitori . Sa format colhozul „ Stalin ” .
1956 în Chetriș apare un mic spital rural .
1979 recensămîntul înregistrează 1468 locuitori
1989 recensămîntul înregistrează 1460 de locuitori
1996 în satul Chetriș a fost organizată Cooperativa agricolă de producere „Camca”.
2000 satul avea 1457 locuitori
2003 se organizează SRL „ Gruprijor – Agro ” .
2003 se instituie UTA primăria comunei Chetriș , raionul Fălești cu 2 sate în componență : Chetriș și Chetrișul Nou , cu sediul în satul Chetriș conform legii Republicii Moldova nr.764 – XV din 27.12.2001 privind organizarea administrative teritorială a Republicii Moldova .
Recensămîntul din 2004 înregistrează 1697 locuitori ai comunei Chetriș,din care :

Bărbați – 837
Femei - 860

Componența pe naționalități :

Nr. Ord.	Nationalitate	Nr. Locuitori	% de Locuitori
1	Moldoveni/Romani	1 689	99.53

2	Ucraineni	6	0.35
3	Rusi	2	0.12
4	Gagauzi	0	0
5	Bulgari	0	0
6	Evrei	0	0
7	Polonezi	0	0
8	Romi/Tigani	0	0
9	Altele	0	0

Populația comunei Chetriș (la 01.01.2023) constituie la 1464 locuitori , care locuiesc în satul Chetriș , satul Chetrișul Nou are 0 locuitori.

Repartizarea locuitorilor pe vârste este următoarea :

- Vârsta 0 - 14 ani – 270 persoane ,
- Vârsta 0 - 3 ani - 70 persoane ,
- Virsta 3- 6 ani – 80 persoane ,
- Virsta 3- 7 ani – 87 persoane ,
- Virsta 7 - 16 ani –176 persoane ,
- Virsta 15 – 56/62 ani – 934 persoane ,
- Virsta 57/63 și mai mulți ani –260 persoane .

Numărul gospodăriilor casnice, familiilor – 623 .

Comuna Chetriș are o suprafața totală de 1844,37 ha din care :

- Terenuri cu destinație agricolă - 1153,14 ha ,
- Terenul satelor , orașelor , municipiilor - 152,19 ha ,
- Terenurile destinate industriei , transportului , telecomunicațiilor și cu alte destinații special - 10,07 ha ,
- Terenurile fondului silvic - 462,9 ha ,
- Terenurile fondului apelor - 66,07 ha .

Bonitatea medie a terenurilor agricole - 82 grad /hectar .

Din componența tezaurului cultural local nu poate fi neglijată biserica creștin ortodoxă Sfântul Ierarh Nicolae cu hramul Bisericii „ Sfântul Nicolae ” sărbătorit pe 22 mai și 19 decembrie care a fost întemeiată anul 1862 (*an în care a fost sfințită*) de fondatorul Mănăstirea Sfântul Mormînt din Ierusalim , construcția fiind binecuvîntată de arhimandritului Nicodim și finisată în anul 1867 , unde au posibilitatea de a merge la biserică toți creștinii ortodocși. Biserica este creștin ortodoxă și supusă Motropoliei Moldovei .

Personalități marcante din localitate:

- Regretatul Gheorghe Rusu , cavaler al “Ordinului Republicii” și ordinului “Gloria Muncii” .
- Tudor Leahu , doctor în economie .
- Ala Menșicov - Vutcărau , actriță a teatrului „Eugene Ionesco”.
- Sofia Bolduratu cunoscut pedagog din RM , lector la Universitatea Pedagogică “ Ion Creangă ” a participat la elaborarea Programului complex de stat pentru asigurarea funcționării limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova . A activat în calitate de consultant principal în secția de probleme sociale a Cancelariei de Stat a Republicii Moldova .

Art.2. În comuna Chetriș munca, sacrificiile și înfăptuirile generațiilor trecute, istoria și cultura locală, obiceiurile și tradițiile, credința străbună, învățământul și educația reprezintă fundamentele unității sufletești și administrative ale comunității locale.

Art.3. În spiritul tradițiilor democratice și al idealurilor poporului natal, al valorilor naționale, europene și universale, organizarea social-politică, economică, educațională și culturală a muncii și vieții comunității locale se întemeiază pe apărarea și promovarea democrației și a legalității, a demnității omului și a liberei dezvoltări și afirmări ale personalității umane, a drepturilor și libertăților cetățenilor, a dreptății sociale, a muncii libere și a familiei care reprezintă valori supreme ale acesteia și pe care autoritățile publice locale, instituțiile și cetățenii au datoria de a le apăra și garanta.

Art.4. În comuna Chetriș, respectarea Constituției, a legilor țării și a actelor de autoritate locală, inclusiv a prezentului statut, este obligatorie.

Art.5. Puterea locală aparține comunității, care o exercită, în condițiile stabilite de Constituție și de legile țării, prin autoritățile publice reprezentative, constituite prin alegeri libere;

Art.6. Teritoriul comunei Chetriș este unitar, indivizibil și inalienabil. Limitele teritoriului administrativ al comunei Chetriș sunt cele stabilite prin lege. Delimitarea intravilanului satelor, evidența proprietăților și a folosinței terenurilor, disciplina și modul de amplasare a construcțiilor se stabilesc prin planul de amenajare a teritoriului , cadastrul general și celelalte documente sau forme de evidență stabilite prin lege, întocmite prin grija compartimentelor de specialitate și aprobate de către autoritățile publice locale potrivit competențelor legale.

Art.7. Comuna Chetriș este localitatea comună a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenența politică, de avere, de origine socială, de locul nașterii sau de satul în care locuiesc.

Pe teritoriul comunei Chetriș își poate stabili domiciliul sau reședința orice persoană sau familie care îndeplinește condițiile prevăzute de Constituția Republicii Moldova și de legile țării.

Art.8. Calitatea de cetățean al comunei Chetriș se dobândește, se păstrează sau se pierde în condițiile prevăzute de legislația în vigoare.

Art.9. Autoritățile publice locale își exercită atribuțiile legale privind evidența populației, starea civilă, autoritatea tutelară prin compartimentele de specialitate, care se află în subordinea Consiliului Local și al Primarului comunei.

Autoritățile publice locale sprijină menținerea și întărirea legăturilor comunității cu toți care trăiesc și muncesc în alte localități din țară sau din străinătate și care contribuie la promovarea valorilor locale și naționale, la integrarea europeană și la schimbul internațional de valori.

Art.10. Comunitatea locală este organizată pe principiul constituțional al pluralismului, care reprezintă condiția de bază și garanția economiei de piață, a democrației sociale și politice, a libertății membrilor săi.

Art.11. Organizațiile obștești și comunitățile religioase locale, organizațiile locale ale partidelor politice își desfășoară activitatea în conformitate cu legislația în vigoare contribuind la definirea și exprimarea după propria voință a cetățenilor și la împlinirea aspirațiilor și idealurilor acestora, cu respectarea suveranității naționale, a integrității teritoriale, a ordinii de drept, a principiilor democrației și ale autonomiei locale.

Art.12. Comuna Chetriș poate coopera sau se poate asocia cu alte unități administrativ teritoriale din țară sau din străinătate în scopul și în condițiile stabilite prin Legea administrației publice locale și prin alte acte normative în vigoare.

Art.13. Raporturile dintre autoritățile administrației publice ale comunei Chetriș (Consiliul local și Primar) și autoritățile de nivel raional sau central se bazează pe principiile autonomiei locale, descentralizării competențelor, legalității, responsabilității, solidarității și cooperării, în condițiile și în limitele stabilite de legislația în materie .

Art.14. Comuna Chetriș are dreptul la resurse financiare suficiente, proporționale cu responsabilitățile și atribuțiile pe care autoritățile publice le au stabilite prin lege. Sumele necesare care exced veniturile proprii ale bugetului local se asigură din bugetul de stat și/sau din bugetul raional Fălești .

Art.15. Toate relațiile pe care comuna Chetriș și autoritățile sale reprezentative le stabilesc, întrețin și dezvoltă cu alte comunități, autorități, instituții și alte persoane juridice trebuie să slujească interesul și binele general al colectivității locale și să se întemeieze pe respectul și încrederea reciprocă dintre părți, pe asumarea răspunderii și asigurarea legalității înțelegerilor și actelor încheiate.

Art.16. Actele autorităților publice locale (deciziile consiliului local și dispozițiile primarului) care se emit în exercitarea atribuțiilor, competențelor și responsabilităților pe care le au la nivelul unității administrativ-teritoriale trebuie să respecte legislația în vigoare;

Actele de autoritate emise de către autoritățile sale reprezentative (consiliul local, primar sau alte structuri de autoritate) de la nivelul altor unități administrativ-teritoriale, care reglementează situații, fapte și realități de pe teritoriul administrativ al comunei Chetriș, sunt nule de drept. Se interzice consiliului local, primarului comunei Chetriș și oricăror structuri din subordinea acestora să emită decizii, dispoziții, autorizații, certificate etc. care exced competențele lor teritoriale.

Art.17. Pe teritoriul comunei Chetriș se folosesc, în condițiile legii, următoarele simboluri:

- **naționale:**

- Drapelul Republicii Moldova (tricolor)
- Stema țării – stabilită prin lege organică
- Imnul Național al Republicii Moldova– „Limba noastră cea română”

- **europene:**

- Drapelul Uniunii Europene
- Stema Uniunii Europene

Art.18. Centrul administrativ cu sediul consiliului local și al primăriei comunei se află în satul Chetriș .

Capitolul II: ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ A COMUNEI CHETRIȘ

Art.19. Autoritățile reprezentative ale colectivității locale din comuna Chetriș sunt: **consiliul local și primarul**. Consilierii locali și Primarul se aleg prin votul liber exprimat, egal, direct și secret al cetățenilor care au domiciliul stabilit în comună, din rândul cetățenilor care îndeplinesc condițiile prevăzute de Constituție și de legile în vigoare.

Art.20 Consiliul local al comunei Chetriș este autoritatea reprezentativă și deliberativă a populației, fiind format din consilieri locali, alesi prin vot universal, egal, secret, direct și liber exprimat de către cetățenii comunei Chetriș și constituit în conformitate cu prevederile legale. Consiliul local în funcțiune a fost ales la alegerile locale generale din 5 noiembrie 2023 și constituit în ședința de constituire din data de 17.11.2023, în componență de 9 consilieri.

Art.21 Consiliul local are drept de inițiativă și decide, în condițiile legii, în toate problemele de interes local, cu excepția celor care țin de competența altor autorități publice.

Art.22. Modul de organizare și funcționare a Consiliului local Chetriș se stabilește prin Regulamentul de organizare și funcționare aprobat prin Decizia 06/02 din 12.12.2023. În funcție de necesități și de evoluțiile înregistrate în plan legislativ, regulamentul va putea fi modificat, completat și actualizat în condițiile legii.

Art.23. Dizolvarea consiliului local și suspendarea mandatului de consilier local pot avea loc în situațiile și cu respectarea cerințelor stabilite prin Legea

administrației publice locale, Legea privind statutul alesului local și prin alte acte normative care reglementează în materie.

Art.24. Locuitorii satelor care nu au consilieri aleși în consiliul local vor fi reprezentați la ședințele acestuia de către un delegat sătesc, care apără și reprezintă interesele satului în autoritățile administrației publice locale, precum și în alte autorități. Delegatul sătesc este ales la adunarea generală a locuitorilor cu drept de vot ai satului, cu votul majorității celor prezenți.

Art.25. Răspunderea privind pregătirea și calitatea oamenilor promovați pentru a fi aleși în funcțiile locale de demnitate publică, respectiv capacitatea acestora de a se achita de atribuțiile ce le revin în calitate de primar, viceprimar sau consilieri locali, revine în egală măsură persoanelor care acceptă candidatura, partidelor politice care îi promovează și alegătorilor care îi votează.

Art.26. Funcția de autoritate publică executivă la nivelul comunei Chetriș este exercitată de către primar în condițiile legii. Primarul este autoritatea reprezentativă a populației unității administrativ-teritoriale și executivă a consiliului local.

Art.27 Primarul și consilierii locali, depun în fața consiliului local următorul jurământ:

„Jur să respect Constituția și legile țării și să fac, cu bună credință, tot ceea ce stă în puterile și priceperea mea pentru binele locuitorilor comunei Chetriș .”

Art.28 Primarul participă la ședințele consiliului local și are dreptul să se pronunțe asupra tuturor proiectelor și problemelor supuse dezbatelor, fără drept de vot.

Art.29

(1) Primarul reprezintă unitatea administrativ-teritorială în relațiile cu alte autorități publice, cu persoanele fizice sau juridice din țară ori străine, precum și în justiție.

(2) Semnul distinctiv al primarului este o eșarfă în culorile drapelului național al Republicii Moldova .

(3) Eșarfa va fi purtată, în mod obligatoriu, la solemnități, recepții, ceremonii publice și la celebrarea căsătoriilor.

(4) Modelul eșarfei se stabilește prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova.

Primăria comunei Chetriș

Art.30 Primarul, secretarul consiliului/unității administrativ-teritoriale și aparatul primăriei formează **Primăria comunei Chetriș** , care duce la îndeplinire deciziile consiliului local și dispozițiile primarului, soluționând problemele curente ale colectivității locale.

Consiliul local și primarul (pentru atribuțiile delegate) își exercită atribuțiile și răspunderile legale prin intermediul **aparatului primăriei/statului de personal/**, al instituțiilor și serviciilor publice de interes local care sunt înființate de consiliul local .

Art.31 Primăria comunei Chetriș își desfășoară activitatea în conformitate cu legislația în vigoare și potrivit prevederilor Codului muncii, în baza Deciziilor consiliului local privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a aparatului primăriei comunei Chetriș și a Statutului comunei Chetriș .

Aparatul primăriei cuprinde funcții publice de execuție sau de conducere și personal contractual, conform statului de funcții. Numărul de personal, statul de funcții și organigrama primăriei se aprobă prin decizii ale consiliului local, la propunerea primarului. Sarcinile ce revin fiecărui funcționar public sau angajat pe bază de contract de muncă se stabilesc prin fișele posturilor care se întocmesc de către primar sau șeful de compartiment/serviciu care are și competența de a evalua, stimula, propune sancțiuni etc. pentru activitatea desfășurată de aceștia în conformitate cu legislația. Evaluarea performanțelor secretarului consiliului îi revine consiliului local, dacă competența nu este delegată primarului.

Instituțiile publice de interes local

Art.32 Instituțiile publice de interes local se află în slujba comunității și au ca scop fundamental al activității lor slujirea nevoilor, aspirațiilor și valorilor individuale sau colective ale oamenilor prin furnizarea serviciilor specifice. Înființarea, organizarea, funcționarea, gestionarea patrimoniului și finanțarea instituțiilor publice de interes local se realizează cu respectarea legislației în vigoare. Raporturile dintre autoritățile publice locale (primar sau consiliu local) și instituțiile publice de interes local, dintre acestea și cetățeni, precum și relațiile dintre ele, au la bază principiile respectului și încrederii reciproce, ale responsabilității și legalității, ale solidarității, cooperării și acțiunii convergente pentru întărirea unității și înfăptuirea binelui comunității locale și al tuturor membrilor săi. Comunitatea și autoritățile publice locale sprijină și se implică direct în asigurarea unor condiții optime de funcționare a instituțiilor publice de interes local și colaborează cu autoritățile și instituțiile de specialitate de la nivel municipal sau central pentru soluționarea problemelor specifice, în limitele competențelor legale și ale resurselor asigurate. Șefii instituțiilor publice de interes local prezintă în fața comunității locale și a autorităților ei reprezentative informări sau rapoarte cu privire la activitatea desfășurată, rezultatele obținute și problemele întâmpinate pe linia realizării obiectivelor specifice. Aceștia răspund în condițiile legii de modul în care folosesc fondurile și gestionează patrimoniul care face parte din domeniul public sau privat al comunei Chetriș și a celorlalte bunuri pe care le au în administrare.

Art. 33 Celebrarea hramului satul Chetriș la data de 22 mai a fiecărui an - ziua hramului Bisericii Sfântului Ierarh Nicolae este stabilit prin decizia Consiliului comunal Chetriș nr.05/05 din 13.08.2004 „, Cu privire la stabilirea datei celebrării Hramului Satului ”.

Serviciile publice locale

Art.34 Serviciile publice locale reprezintă acele activități și prestații pe care autoritățile publice locale și/sau instituțiile publice și/sau societățile municipale/comerciale de interes local le desfășoară sau le oferă cetățenilor în scopul satisfacerii nevoilor lor. Pentru prestarea serviciilor care nu intră în sfera de competență a instituțiilor publice specializate a consiliului local din comuna Chetriș , are obligația de a stabili prestarea acestora în sarcina compartimentelor specializate ale primăriei sau de a înființa servicii publice de sine stătătoare. Înființarea, organizarea, funcționarea, gestionarea și finanțarea serviciilor de utilitate publică locală se reglementează prin decizii ale consiliului local, cu respectarea legislației în vigoare.

Art.35 La nivelul comunei Chetriș , întreaga activitate a autorităților și instituțiilor, a organizațiilor și a agenților economici, a societății civile și a cetățenilor este organizată și se desfășoară cu respectarea Constituției Republicii Moldova, a legilor țării, și a actelor de autoritate emise de către consiliul local sau de către primar.

În raport de competențele, atribuțiile și răspunderile pe care le au, consiliul local ca autoritate deliberativă și primarul ca autoritate executivă, emit acte de autoritate care reglementează viața și activitatea comunității, a subsistemelor care o compun și a cetățenilor, care au putere de lege locală, a căror respectare este obligatorie pentru persoanele juridice și fizice din comuna Chetriș .

Actele prin care se exercită autoritatea la nivelul comunei Chetriș sunt:

- deciziile consiliului local
- dispozițiile primarului.

Economia locală

Art.36. Autoritățile publice locale și fiecare generație de locuitori ai comunei au datoria de a apăra, spori și diversifica averea comunei, de a o utiliza rațional și eficient pentru a asigura traiul bun și un viitor sigur pentru toți membrii comunității.

Economia comunei Chetriș , se bazează pe principiile economiei de piață, libera inițiativă și concurența, și are ca scop fundamental dezvoltarea generală a localității și creșterea calității vieții oamenilor. In comuna Chetriș , munca liberă reprezintă calea fundamentală de sporire a averii fiecărei familii și a comunității în ansamblul ei. Autoritățile administrației publice locale încurajează și susțin, prin măsuri ce țin de competența lor, dezvoltarea și modernizarea agriculturii, a producției industriale, a serviciilor și comerțului, a tuturor activităților economice care aduc beneficii familiilor, agenților economici și comunității. Ele asigură egalitate de șanse, tratament nediscriminatoriu pentru toți întreprinzătorii care îndeplinesc condițiile și normele legale de a investi și a desfășura activități economice în comuna Chetriș .

Proprietatea

Art.37 În comuna Chetriș , se respectă principiul pluralismului formelor de proprietate în sensul coexistenței proprietății publice (a statului, a municipiului și a comunei) cu proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice. Proprietatea comunei Chetriș , este formată din proprietatea publică și proprietatea privată, conform prevederilor art.74-art.77 din Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală.

La categoria bunuri ale domeniului public de interes local pot fi raportate terenurile pe care sînt amplasate construcții de interes public local, porțiunile de subsol, drumurile, străzile, piețele, obiectivele acvatice separate, parcurile publice, terenurile de sport, stadioanele, precum și terenurile de joacă pentru copii delimitate și înregistrate conform legislației în vigoare, clădirile, monumentele, muzeele, pădurile, zonele de protecție și zonele sanitare, alte obiective care, conform legii, nu aparțin domeniului public al statului.

Bunurile domeniului public de interes local sînt inalienabile, imprescriptibile și inesesizabile.

Proprietatea privată a comunei Chetriș este formată din acele bunuri care au fost dobândite de aceasta pe căile prevăzute de lege și care nu sunt cuprinse în lista bunurilor care alcătuiesc domeniul public al unităților administrativ-teritoriale.

Trecerea bunurilor comunei Chetriș din domeniul public în domeniul privat al acesteia sau invers poate fi aprobată, în condițiile legii, numai de către consiliul local.

Deciziile pe care consiliul local le ia cu privire la administrarea sau operațiunile privind bunurile care alcătuiesc domeniul public sau privat al comunei se adoptă cu votul a două treimi din numărul consilierilor în funcție.

Art.38 Concesionarea, darea în administrare și delegarea gestiunii unor bunuri sau servicii publice se face numai prin licitație publică, pe baza unor studii de oportunitate care justifică un interes major al comunității locale, în condițiile legii. Se interzice supunerea spre aprobare a consiliului local a proiectelor de decizie care vizează probleme de patrimoniu fără asigurarea transparenței decizionale .

Finanțele publice locale

Art.39

- 1) Formarea, administrarea, utilizarea și controlul resurselor financiare ale comunei Chetriș și ale instituțiilor sau serviciilor publice locale se realizează cu respectarea principiului autonomiei locale, administrative și financiare, reglementarea acestora făcându-se prin decizii ale consiliului local, în condițiile Legii finanțelor publice locale și a celorlalte norme legale în vigoare.
- 2) Bugetul local anual este aprobat prin decizia consiliului local, proiectele acestora fiind promovate de către primar, pe baza datelor furnizate de către compartimentul financiar- contabil, respectiv a solicitărilor primite din partea

compartimentelor de specialitate, a instituțiilor și serviciilor de interes public local în condițiile legii.

3) Sursele din care se constituie veniturile bugetului local sunt cele stabilite prin legea finanțelor publice locale.

4) Impozitele și taxele locale în comuna Chetriș se stabilesc prin decizii ale consiliului local, în limitele și în condițiile stabilite de lege, ținându-se cont de posibilitățile reale ale contribuabililor de a le achita și de nevoile comunității. Calculul, urmărirea, încasarea sau executarea silită a creanțelor bugetare locale se realizează de către compartimentul financiar- contabil din cadrul aparatului primarului, în condițiile legii.

5) Organizarea și desfășurarea activității financiar-contabile la nivelul comunei Chetriș se realizează cu respectarea principiilor, regulilor, procedurilor și responsabilităților stabilite prin Legea finanțelor publice locale, legilor anuale ale bugetelor de stat, legea contabilității și a celorlalte reglementări legale în materie.

Achizițiile și lucrările publice

Art.40

1) Planul anual de achiziții publice, lista de investiții și documentațiile tehnico-economice corespunzătoare se întocmesc prin grija compartimentelor de specialitate din cadrul primăriei și se supun aprobării consiliului și primarului în condițiile legii.

2) Atribuirea contractelor de achiziții produse, servicii și lucrări în comuna Chetriș se face cu respectarea cerințelor și procedurilor legale, pe baza documentațiilor întocmite de către compartimentele de specialitate din cadrul primăriei, care au obligația de a urmări execuția contractelor, de a face recepția bunurilor, serviciilor sau lucrărilor contractate și de a le gestiona și utiliza în scopul pentru care au fost achiziționate.

3) Obiectivele de investiții cuprinse în strategia și programele de dezvoltare a comunei Chetriș se evidențiază în mod corespunzător în P.U.G. și în celelalte documentații care reflectă perspectiva dezvoltării și modernizării urbanistice a localității, aprobate de către consiliul local.

4) Execuția lucrărilor de construcții se poate realiza numai după aprobarea proiectului și obținerea autorizației emise de către factorii în drept și cu respectarea cerințelor impuse.

5) Pentru finanțarea obiectivelor de investiții cuprinse în programele de dezvoltare a comunei Chetriș, primarul, consilierii locali și funcționarii publici cu atribuții în domeniu au obligația de a promova proiectele și documentațiile pe baza cărora se pot obține fonduri guvernamentale și europene cu respectarea normelor aplicabile.

6) În vederea finanțării și realizării unor acțiuni, servicii sau lucrări de interes public local, consiliul local poate aproba cooperarea sau asocierea cu persoane juridice din țară sau straine.

- 7) Lucrările de construcții și reparații de interes public, finanțate de la bugetul local al comunei Chetriș se execută numai pe baza unor documentații tehnico-economice aprobate de către consiliul local, contractele de execuție fiind atribuite numai cu respectarea legislației privind achizițiile publice.
- 8) Obiectivele de investiții realizate cu fonduri de la bugetul local se includ, prin decizii ale consiliului local, în patrimoniul public sau privat al comunei Chetriș , după caz, evidența contabilă, administrarea, gestionarea și utilizarea lor realizându-se de către compartimentele de administrare a patrimoniului și financiar-contabil din primărie, în condițiile stabilite prin decizii ale consiliului local și legile țării.
- 9) Documentațiile de atribuire a contractelor de achiziții, lucrări, construcții sau de reparații, respectiv de materiale în vederea realizării unor astfel de lucrări, servicii de proiectare, de consultanță, se întocmesc în conformitate cu prevederile legale;

Capitolul III : EDUCAȚIA, VIAȚA SPIRITUALĂ ȘI CULTURA COMUNITĂȚII

Art.41

- 1) Educația, păstrarea și promovarea obiceiurilor culturale, educația religioasă a oamenilor din comuna Chetriș îi caracterizează ;
- 2) Comunitatea și autoritățile publice locale sunt obligate să asigure condiții optime pentru educația unitară, în condiții de libertate, a tuturor locuitorilor ei în sensul formării, dezvoltării și afirmării libere a personalității fiecăruia ;
- 3) Gmnaziul , biserica, Instituția de Educație timpurie Grădinița din satul Chetriș, biblioteca publică comunală , Instituția Meduco-Sanitar Publică Centrul de Sănătate Chetriș , agenții economici împreună cu celelalte instituții și cu familiile participă în mod liber, de pe pozițiile proprii fiecăruia, cu metodele și mijloacele specifice, la formarea și dezvoltarea personalității fiecărui locuitor al comunei, colaborând pentru cultivarea și promovarea valorilor spirituale autentice și pentru realizarea și menținerea unității sufletești a comunității.
- 4) Raporturile dintre primar și consiliul local pe de o parte și instituțiile din sfera învățământului, culturii și cultelor, care își desfășoară activitatea pe raza comunei Chetriș , se bazează pe principiile legalității, autonomiei sau independenței decizionale, ale solidarității și responsabilității, al echilibrului și cooperării dintre puterea politică sau administrativă și puterea culturii, a educației și a credinței în scopul asigurării armoniei sociale, al dezvoltării și afirmării comunității.

Capitolul IV: MUNCA, SĂNĂTATEA, PROTECȚIA POPULAȚIEI ȘI SOLIDARITATEA UMANĂ

Art.42

- 1) În comuna Chetriș munca liberă, desfășurată în condiții de competență și eficiență reprezintă o valoare fundamentală și, totodată, principala cale de afirmare și promovare socială.
- 2) Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit, iar alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă pentru toți locuitorii comunei.
- 3) Drepturile și obligațiile persoanelor angajate, respectiv ale celor care ocupă funcții publice sunt stabilite prin contractele individuale sau colective de muncă, prin Codul Muncii, respectiv prin Legea privind statutul funcționarilor publici și actele normative adoptate în aplicarea acestora.
- 4) Munca forțată este interzisă pe întreg teritoriul comunei Chetriș ;
- 5) Pentru apărarea intereselor profesionale, economice și sociale, salariații au dreptul la grevă, care se manifestă în limitele stabilite de lege și cu garanțiile necesare asigurării serviciilor esențiale pentru societate.
- 6) Agenții economici, instituțiile, autoritățile publice locale și toți angajatorii care folosesc forța de muncă plătită au obligația de a respecta normele de igienă și securitate a muncii, în condițiile legii.
- 7) Prevenirea îmbolnăvirilor, asigurarea serviciilor medicale și ameliorarea stării de sănătate a populației comunei Chetriș reprezintă un obiectiv fundamental, o prioritate și o obligație atât pentru fiecare individ sau familie, cât și pentru comunitatea locală și autoritățile publice reprezentative.
- 8) Primarul și consiliul local, conducerile agenților economici și organizațiilor din comună au obligația de a asigura protecția populației, în condițiile legii.
- 9) Comisia Locală pentru Situații Excepționale, compartimentele funcționale și serviciile publice locale, celelalte structuri cu atribuții pe linia protecției populației comunei sunt obligate să se achite de atribuțiile pe care le au în domeniul de activitate pe care îl coordonează astfel încât să fie preîntâmpinate, diminuate sau anulate efectele negative ale unor situații excepționale.

Capitolul V: DREPTURILE, LIBERTĂȚILE ȘI ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE ALE CETĂȚENILOR COMUNEI CHETRIȘ

Art.43

- a) Cetățenii comunei Chetriș beneficiază de drepturile și libertățile consacrate prin Constituția Republicii Moldova și prin alte legi, având obligațiile și drepturile prevăzute de acestea.
- b) Cetățenii comunei Chetriș sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și discriminări.
- c) Dispozițiile prezentului statut privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale legilor țării, cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și celelalte tratate în care Republica Moldova este parte.

- d) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.
- e) Limitele exercitării drepturilor și libertăților individuale se stabilesc prin legi, astfel încât să nu permită încălcarea drepturilor și libertăților altora, a ordinii publice sau a bunelor moravuri.

Art.44

1) Cetățenilor comunei Chetriș le sunt garantate, în condițiile legii, următoarele drepturi și libertăți fundamentale :

- a) dreptul la viață și la integritate fizică și psihică ;
- b) libertatea individuală ;
- c) dreptul la apărare ;
- d) libera circulație ;
- e) dreptul de a le fi respectată și ocrotită, de către autoritățile publice viața intimă, familială și privată;
- f) inviolabilitatea domiciliului ;
- g) secretul corespondenței ;
- h) libertatea conștiinței ;
- i) libertatea de exprimare ;
- k) dreptul la învățătură și cultură
- l) protecția familiei și a tinerilor ;
- m) dreptul la ocrotirea sănătății ;
- n) dreptul la mediu sănătos ;
- o) dreptul la vot, dreptul de a fi ales;
- p) dreptul la petiționare ;
- r) libertatea întrunirilor ;
- s) dreptul de asociere ;
- ș) dreptul la muncă și la protecție socială a muncii;
- t) interzicerea muncii forțate ;
- ț) dreptul la grevă ;
- u) dreptul la proprietate privată;
- v) libertatea economică ;
- x) dreptul la moștenire ;
- y) asigurarea unui nivel de trai decent ;
- z) ocrotirea familiei .

2. Autoritățile publice locale au obligația de a asigura, în mod direct, sau în colaborare cu instituțiile și autoritățile statului, exercitarea drepturilor și libertăților prevăzute în prezentul statut, în condițiile legii.

3. Restrângerea exercițiului unor drepturi sau a unor libertăți se poate impune numai prin lege și numai pentru situații de natura celor prevăzute de Constituția Republicii Moldova.

Art.45 Tuturor cetățenilor comunei li se asigură egalitatea de șanse și în fața legii și a autorității. În comuna Chetriș, sunt interzise discriminarea, exploatarea și încălcarea sub orice formă a demnității umane.

Art.46. Cetățenii comunei Chetriș au următoarele îndatoriri fundamentale :

- a) să se achite de îndatoririle fundamentale pe care le au față de țară și față de statul RM în conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova ;
- b) să manifeste loialitate față de comuna Trușeniși să păstreze, să sporească și să promoveze valorile care definesc identitatea acesteia și să-i asigure unitatea și integritatea.
- c) să-și îndeplinească obligațiile asumate prin jurământ, în cazul exercitării unor funcții publice locale, cu bună credință ;
- d) să desfășoare o activitate utilă pentru sine, pentru familie, pentru comunitate și pentru societate în general;
- e) să contribuie la cheltuielile publice prin plata taxelor și impozitelor locale ;
- f) să-și exercite drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți membri ai comunității ;
- g) să slujescă binele general al comunității și să nu aducă prejudicii materiale sau de imagine comunei Chetriș.

Capitolul VI: *DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII*

Art.47 Statutul stabilește, în condițiile legii, modul de consultare prin referendum a locuitorilor comunei, asupra problemelor de importanță deosebită pentru unitatea administrativ-teritorială și determină problemele specifice apreciate ca fiind de importanță deosebită.

Adunări ale cetățenilor, consultări, audieri publice și convorbiri se pot organiza în Coate localitățile comunei ale UAT Chetriș și sau numai în liniile- dintre acestea.

Adunările cetățenilor lor sunt organizate pe sate . Adunările cetățenilor, consultările, audierile publice și convorbirile pot fi desfășurate din inițiativa primarului sau a consiliului local.

Informarea locuitorilor privind scopul, locul și locul desfășurării acestor adunări se efectuează prin presa locală, prin alt mijloc de informare în masă, inclusiv prin afișare.

Adunarea se consideră validă dacă la ea este prezentă majoritatea populației unității administrativ-teritoriale cu drept de vot.

Desfășurarea adunărilor, consultărilor, audierilor publice și convorbirilor, precum și toate propunerile se costumează într-un proces-verbal și se înaintează primarului sau consiliului local. Decizia luată de primar sau de consiliul local după examina propunerilor făcute în cadrul adunării se aduce la cunoștința cetățenilor în termen de 5 zile în modul și prin mijloacele stabilite de stat.

Referendumurile locale și adunările generale convocate din inițiativa cetățenilor asupra problemelor de importanță deosebită pentru unitatea administrativ-teritorială se organizează și se desfășoară în condițiile Legii nr.560-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor și ale Codului electoral.

Art.48 Prin grija primarului și a consiliului local se vor organiza festivități în cadrul cărora cele mai longevive cupluri vor fi sărbătoriți ;

Art.49 Titlul de cetățean de onoare al comunei se acordă după următoarele criterii :

a) contribuția majoră la realizarea unor obiective de maximă importanță pentru viața comunității locale: construcții sau modernizări ale unor obiective social-culturale, asigurări de fonduri și investiții privind infrastructura localității (alimentare cu apă, aducțiuni gaze naturale, modernizări de drumuri etc.)

b) îndeplinirea cu rezultate notabile a unor funcții de demnitate publică (primar, consilier local) sau/și a unor funcții de conducere la nivelul instituțiilor fundamentale, toate de la nivelul comunei pe o durată mai mare de 10 (zece) ani.

c) obținerea unor rezultate deosebite în activitatea culturală, educativă, sportivă, științifică, tehnică etc, concretizată în activități, lucrări apreciate pe plan intern și extern, în promovarea la etape superioare ale unor concursuri, în obținerea unor premii etc.

d) săvârșirea unor fapte de excepție care au ca efect preîntâmpinarea unor dezastre, salvarea de vieți omenești, apărarea comunității sau a unor membri ai acesteia în fața unor pericole, apărarea proprietății publice și private a comunei.

e) activitate îndelungată, consecventă și perseverentă pentru soluționarea unor probleme majore ale comunei, pentru punerea în valoare a resurselor umane și materiale locale, pentru armonizarea relațiilor interumane și pentru creșterea prestigiului comunei Chetriș.

Drepturile persoanelor care dețin titlul de cetățean de onoare al comunei Chetriș se stabilesc prin decizie a consiliului local. Titlul de cetățean de onoare al comunei Chetriș se poate pierde sau retrage în urma condamnării printr-o sentință definitivă a instanțelor judecătorești pentru săvârșirea unor fapte penale sau la solicitarea persoanei în cauză.

Art.50 Prezentul statut poate fi modificat prin decizie a consiliului local Chetriș, adoptată cu votul a 2/3 din numărul consilierilor locali în funcție.

Art.51 Prezentul statut intră în vigoare la data aprobării .

Secretarul consiliului comunal _____ Elena Ivanov

(semnatura)